

Inteligența Artificială

Universitatea Politehnică București
Anul universitar 2009-2010

Adina Magda Florea

http://turing.cs.pub.ro/ia_09 și
curs.cs.pub.ro

Curs 8

Modelul cunostintelor structurate

- Retele semantice
- Unitati
- Web semantic

1. Modelul *RETELELOR SEMANTICE*

- primul model structurat de reprezentare a cunostintelor
- introdus pentru a descrie semantica cuvintelor si a propozitiilor limbajului natural
- folosit ca metoda de reprezentare a cunostintelor in sistemele bazate pe cunostinte

Baza de cunostinte

- Radu i-a trimis Ioanei o scrisoare.
  - Radu este student.
  - Ioana este eleva.
  - Adresa lui Radu este Luterana, 15.
-
- Ocupatie (radu, student)
  - Ocupatie (ioana, eleva)
  - Trimite (radu, ioana, scrisoare)
  - Adresa (radu, luterana - 15)

Gruparea in entitati

- Radu
  - Ocupatie (radu, student)
  - Trimite (radu, ioana, scrisoare)
  - Adresa (radu, luterana - 15)
- Ioana
  - Ocupatie (ioana, eleva)
  - Trimite (radu, ioana, scrisoare)

Radu

Ocupatie: student
Adresa: luterana-15

Ioana

Ocupatie: elev

$(\exists x)(\text{ISA}(x, \text{eveniment - trimitere}) \wedge \text{Expeditor}(x, \text{radu}) \wedge$
 $\text{Destinatar}(x, \text{ioana}) \wedge \text{Obiect}(x, \text{scrisoare}))$

Predicatul ISA indica apartenenta

unui obiect la o multime.

$\text{ISA}(t_1, \text{eveniment - trimitere}) \wedge$

$\text{Expeditor}(t_1, \text{radu}) \wedge$

$\text{Destinatar}(t_1, \text{ioana}) \wedge$

$\text{Obiect}(t_1, \text{scrisoare})$

Radu

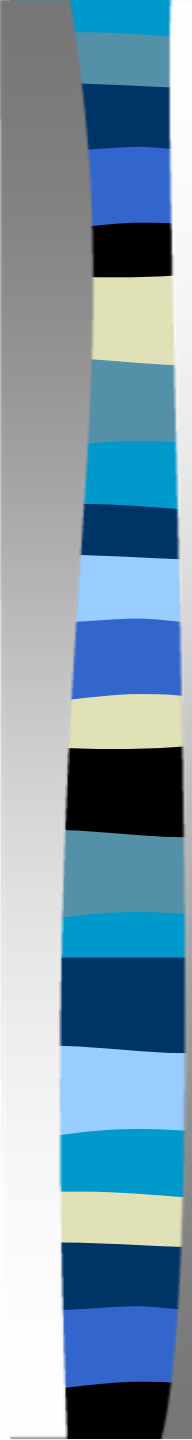
ISA: Persoana
Ocupatie: student
Adresa: luterana-15

Ioana

ISA: Persoana
Ocupatie: elev

T1

ISA: Eveniment-trimitere
Expeditor: Radu
Destinatar: Ioana
Obiect: scrisoare

Predicatul AKO descrie
incluziunea unei multimi intr-o
alta multime

$(\forall x) (\text{Eveniment} - \text{trimitere}(x) \rightarrow \text{AKO}(x, \text{Eveniment}))$

$(\forall x) (\text{Persoana}(x) \rightarrow \text{AKO}(x, \text{Fiinta}))$

Eveniment-trimiterere

AKO:	Eveniment
Expeditor:	Persoana
Destinatar:	Persoana
Obiect:	ClasaObiect

Persoana

AKO:	Fiinta
Ocupatie:	(student, elev, inginer)
Adresa:	string

Relatie individual-generic, sau instanta-clasa,
notata **ISA** (prescurtare de la IS A).

Relatia generic-generic, sau subclasa-clasa,
notata **AKO** (prescurtare de la A Kind Of).

Obiecte particulare / obiecte generice

Sloturi

Inferente specifice

Mostenirea proprietatilor (atributelor) :

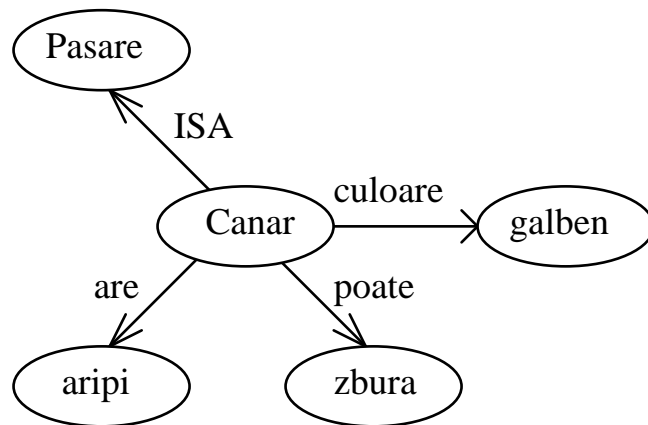
1) Mostenirii proprietatilor de la clasa la instanta:

Daca un obiect O_1 este o particularizare (legat prin relatia ISA) a unui obiect generic O si obiectul O are un atribut (proprietate) A , atunci si instanta O_1 are atributul A .

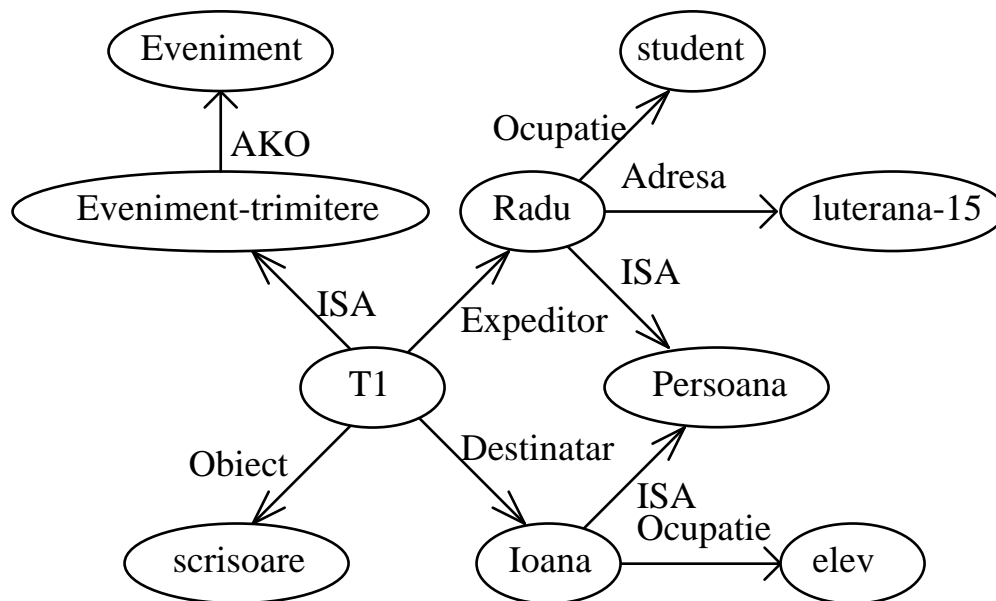
2) Aplicarea mostenirii proprietatilor intre o clasa si o superclasa, de-a lungul unei relatii sau a unui lant de relatii AKO

Daca o clasa C_1 este o subclasa a unei clase C (legata prin una sau mai multe relatii AKO) si clasa C are proprietatea A , atunci clasa C_1 are de asemenea proprietatea (atributul) A .

Retele semantice

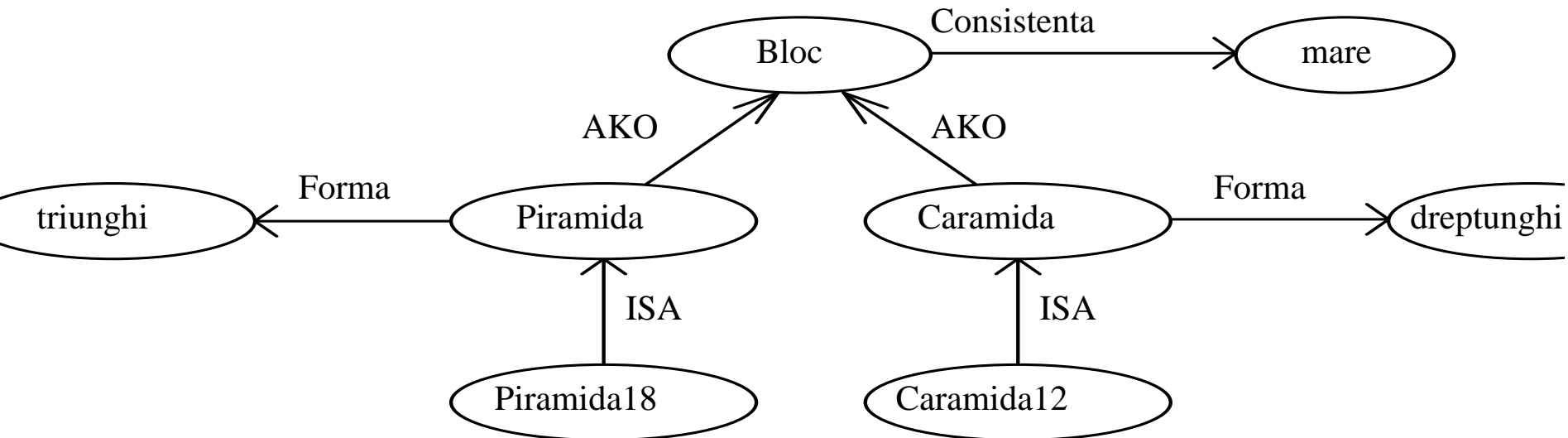

(a)

(b)

Inferente specifice rețelelor semantice

M o s t e n i r e a v a l o r i l o r i n r e t e l e s e m a n t i c e

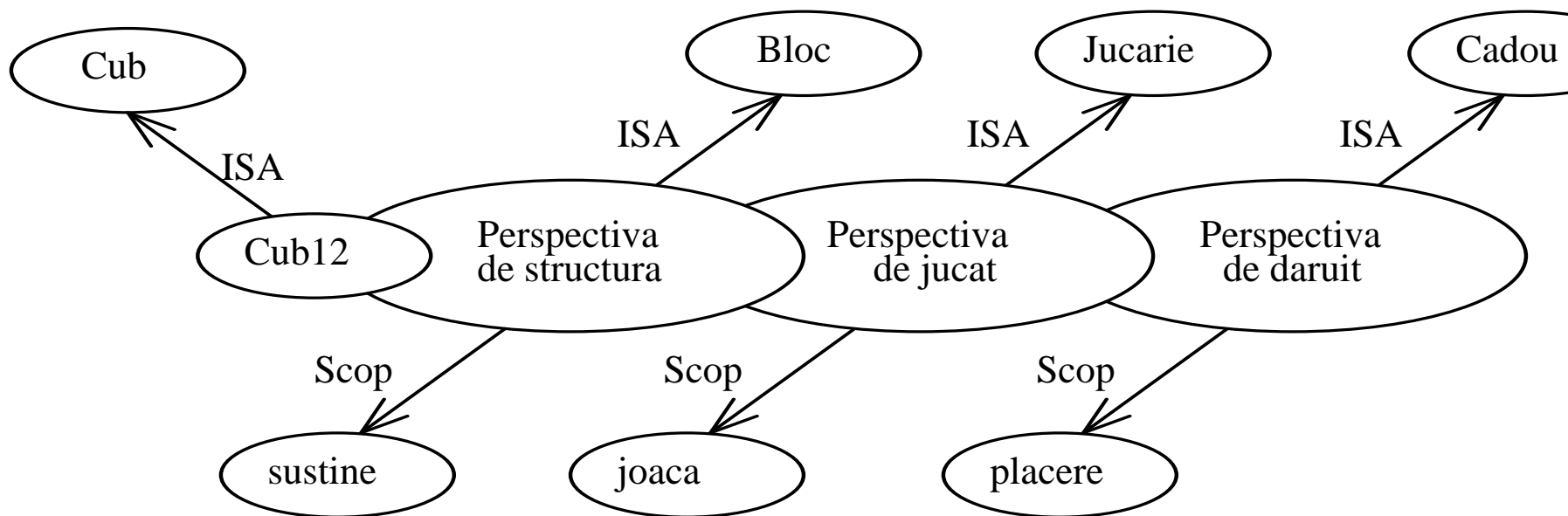
Algoritm: **Mostenirea valorilor atributelor** intr-o ierarhie de clase
Algoritmul determina valoarea unui atribut A al unei instante O

DetVal (O, A, V)

1.   Formeaza o lista L cu nodul O si toate nodurile legate de O prin relatia ISA
  2.   **cat timp L != [ ] executa**
    - 2.1.   Elimina primul nod, N, din lista L
    - 2.2.   **daca** atributul A al nodului N are valoarea V **atunci**
      - 2.2.1.   Depune V in nodul punctat de atributul A al obiectului O
      - 2.2.3.   **intoarce** SUCCES
    - 2.3.   Adauga toate nodurile legate prin relatia AKO de nodul N, la sfirsitul listei L
  3.   **intoarce** INSUCCES
- sfarsit.**

Perspective

- Perspectiva - un obiect poate avea sensuri diferite in contexte diferite

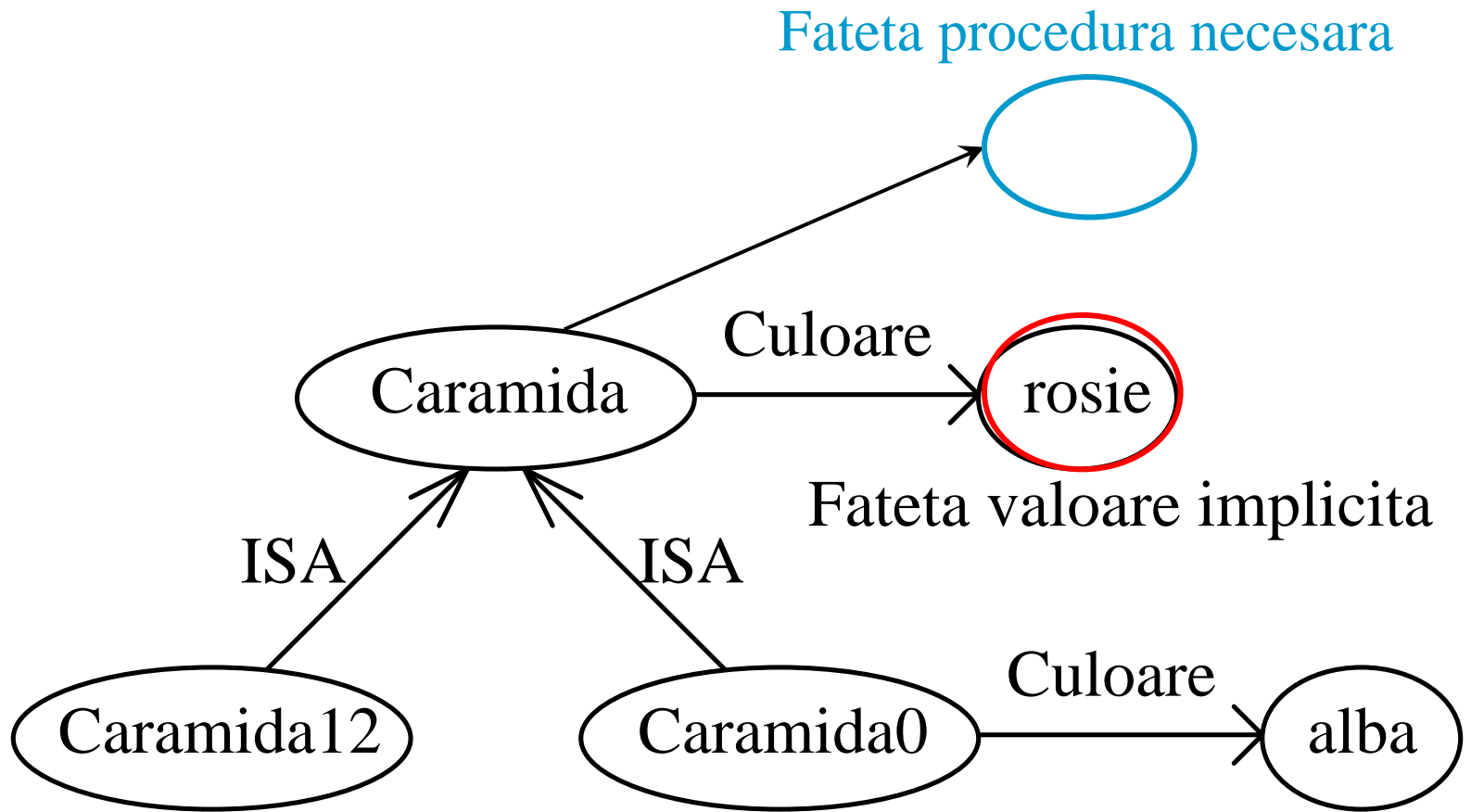

Utilizarea perspectivelor in retelele semantice

Fatete

- Caracteristici asociate atributelor din retea
- Modalitati de considerare a valorilor unor attribute
- **Fateta valoare** - valoarea obisnuita a unui atribut
- **Fateta valoare implicita** - caracterizeaza tipic valoarea unui atribut
- **Fateta procedura necesara** - contine o procedura sau o functie care poate calcula valoarea atributului pe baza valorii altor attribute

**Mostenirea valorilor implicite in retele semantice
si a valorilor procedura necesara**

Algoritm: **Mostenirea valorilor implicite** ale atributelor intr-o ierarhie de clase
Algoritmul determina valoarea unui atribut A al unei instante O

DetVallmp(O, A, V)

1.   Formeaza o lista L cu nodul O si toate nodurile legate de O prin relatia ISA
  2.   **cat timp L != [ ] executa**
    - 2.1.   Elimina primul nod, N, din lista L
    - 2.2.   **daca** atributul A al nodului N are valoarea implicita V
          atunci
      - 2.2.1.   Depune V in nodul punctat de atributul A al obiectului O
      - 2.2.3.   **intoarce** SUCCES
    - 2.3.   Adauga toate nodurile legate prin relatia AKO de nodul N, la sfirsitul listei L
  3.   **intoarce** INSUCCES
- sfarsit.**

Strategii de control

- Strategia de control indica ordinea de aplicare a inferentelor si modul de inspectare a rețelei
- Doua stategii de control de baza
  - Stategia N
  - Strategia Z

Strategia N

Algoritm: Strategia N de determinare a valorii unui atribut
Algoritmul determina valoarea unui atribut A al unei instante O utilizind strategia N.

DetValN (O, A, V)

1. **daca** DetVal (O,A,V) = SUCCES
atunci intoarce SUCCES
  2. **daca** DetVallmp (O,A,V) = SUCCES
atunci intoarce SUCCES
  3. **daca** DetProcNec (O,A,V) = SUCCES
atunci intoarce SUCCES
  4. **intoarce** INSUCCES
- sfarsit.**

Strategia Z

Algoritm: Strategia Z de determinare a valorii unui atribut.
Algoritmul determina valoarea unui atribut A al unei instante O utilizind strategia Z.

DetValZ (O, A, V)

1. Formeaza o lista L cu nodul O si toate nodurile legate de O prin relatia ISA
2. **cat timp L != [ ] executa**
  - 2.1. Elimina primul nod, N, din lista L
  - 2.2. **daca** fateta valoare a atributului A a nodului N este V
atunci
    - 2.2.1. Depune V in nodul punctat de atributul A al obiectului O
    - 2.2.2. **intoarce** SUCCES

- 2.3. **daca** fateta valoare implicita a atributului A a nodului N este V
atunci
- 2.3.1. Depune V in nodul punctat de atributul A al obiectului O
- 2.3.2. **intoarce** SUCCES
- 2.4. **daca** fateta procedura necesara a atributului A a nodului N este proc $(A_1, \dots, A_n, V)$
atunci
- 2.4.1. Determina valorile atributelor $A_1, \dots, A_n$ ale instantei O
- 2.4.2. **daca** s-au gasit valori pentru $A_1, \dots, A_n$
atunci
- i. **executa** proc $(A_1, \dots, A_n, V)$
  - ii. Depune V in nodul punctat de atributul A al obiectului O
  - iii. **intoarce** SUCCES
3. **intoarce** INSUCCES
sfarsit.

2. Modelul Unitatilor

- **Unitate** - colectie de attribute (sloturi), cu valori asociate si posibile restrictii asupra valorilor, ce descriu un obiect al universului problemei
- Unitatile pot desemna
  - **obiecte generice**
  - **instante**

Reprezentarea relatiilor

- Retele semantice

- AKO

- ISA

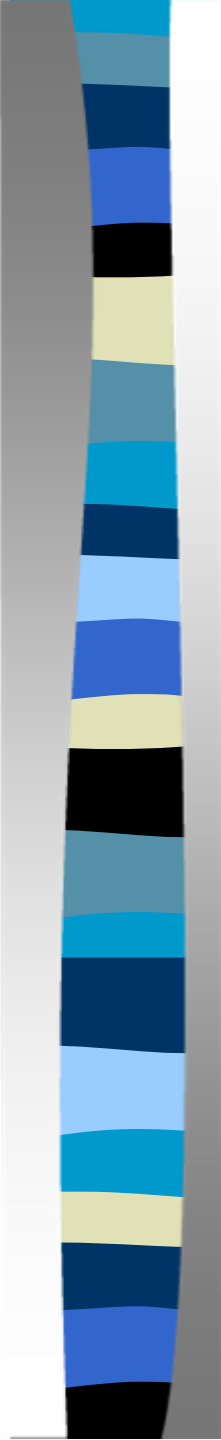
- Unitati

- SuperClasses

- SubClasses

- MemberOf

Un obiect particular poate fi instanta a
mai multe unitati generice, iar o unitate
generica poate fi subclasa a mai multe clase

taxonomia de unitati poate fi graf.

Sloturi

- Fiecare slot are un nume si una sau mai multe valori
- **Tipuri de sloturi**
  - sloturi membru - **MemberSlot** - descriu attributele fiecarul membru al clasei
  - sloturi proprii - **OwnSlot** - descriu attributele ce caracterizeaza clasa ca un intreg

Unit Camion

SuperClasses: Vehicul

SubClasses: CamionMare, CamionMediu, CamionMic

MemberOf: ObiecteFizice

Unit CamionMare

SuperClasses: Camion

SubClasses: CamionMareRosu, CamionMareRemorca

Unit CamionMareRosu

SuperClasses: CamionMare

MemberSlot: Sofer

Value: necunoscut

MemberSlot: Inaltime

Value: necunoscut

MemberSlot: Culoare

Value: rosie

MemberSlot: Pret

Value: necunoscut

OwnSlot: CelMaiMare

Value: CMR10

OwnSlot: CelMaiScump

Value: CMR210

Unit CMR1

MemberOf: CamionMareRosu, ProprietateFirmaX

OwnSlot: Sofer

Value: Paul

OwnSlot: Inaltime

Value: 1.75

OwnSlot: Culoare

Value: rosie

OwnSlot: Pret

Value: 30 000

OwnSlot: Proprietar

Value: X

Unit CMR2

MemberOf: CamionMareRosu

OwnSlot: Sofer

Value: Tudor

OwnSlot: Inaltime

Value: 1.80

OwnSlot: Culoare

Value: rosie

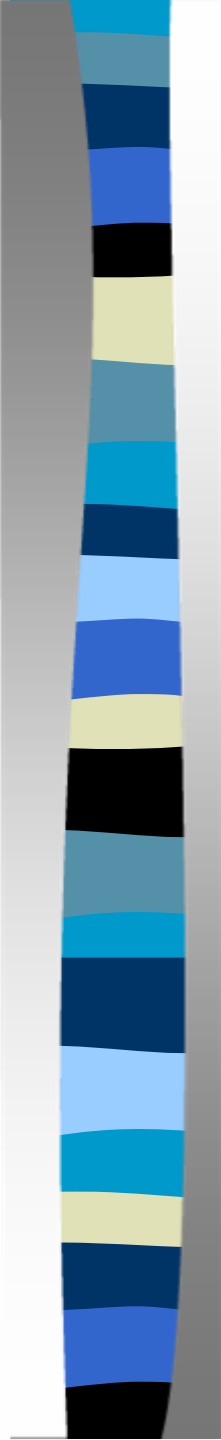
OwnSlot: Pret

Value: 50 000

Reguli de mostenire

- In urma mostenirii atributelor de la clasa la instanta, sloturile membru ale clasei devin sloturi proprii ale instantei, iar sloturile proprii ale clasei nu se mostenesc la instanta.
- Orice slot membru al unei clase este mostenit de subclasele descendente din acea clasa, in urma mostenirii atributelor de la clasa la subclasa

Fatete

-
- Fatete - modalitati de reprezentare a proprietatilor atributelor
  - Tipuri de fatete
    - **fateta valoare**
    - **fateta domeniu de valori**
    - **fatete ce descriu restrictii**
    - **fateta valoare implicita**
    - **fateta mostenire**
    - **fateta valoare activa**
    - **fateta comentariu**

Unit CamionMareRosu

SuperClasses: CamionMare

MemberSlot: Sofer

Value: necunoscut /*fateta valoare */

ValueClass: Persoana /*fateta domeniu de
valori; indica unitatea Persoana */

Cardinality: 2 /*fateta numar de valori;
un camion poate avea doi soferi posibili */

Default: Paul /*fateta valoare implicita*/

Restrict: (oneof Paul, Tudor, Gelu, Mihai, Barbu)
/*fateta de descriere a restrictiei */

MemberSlot: Inaltime

Value: necunoscut

ValueClass: real

Cardinality: 1

Restrict: X.Inaltime > 1.50

MemberSlot: Culoare

Value: rosie

ValueClass: string

Cardinality: 1

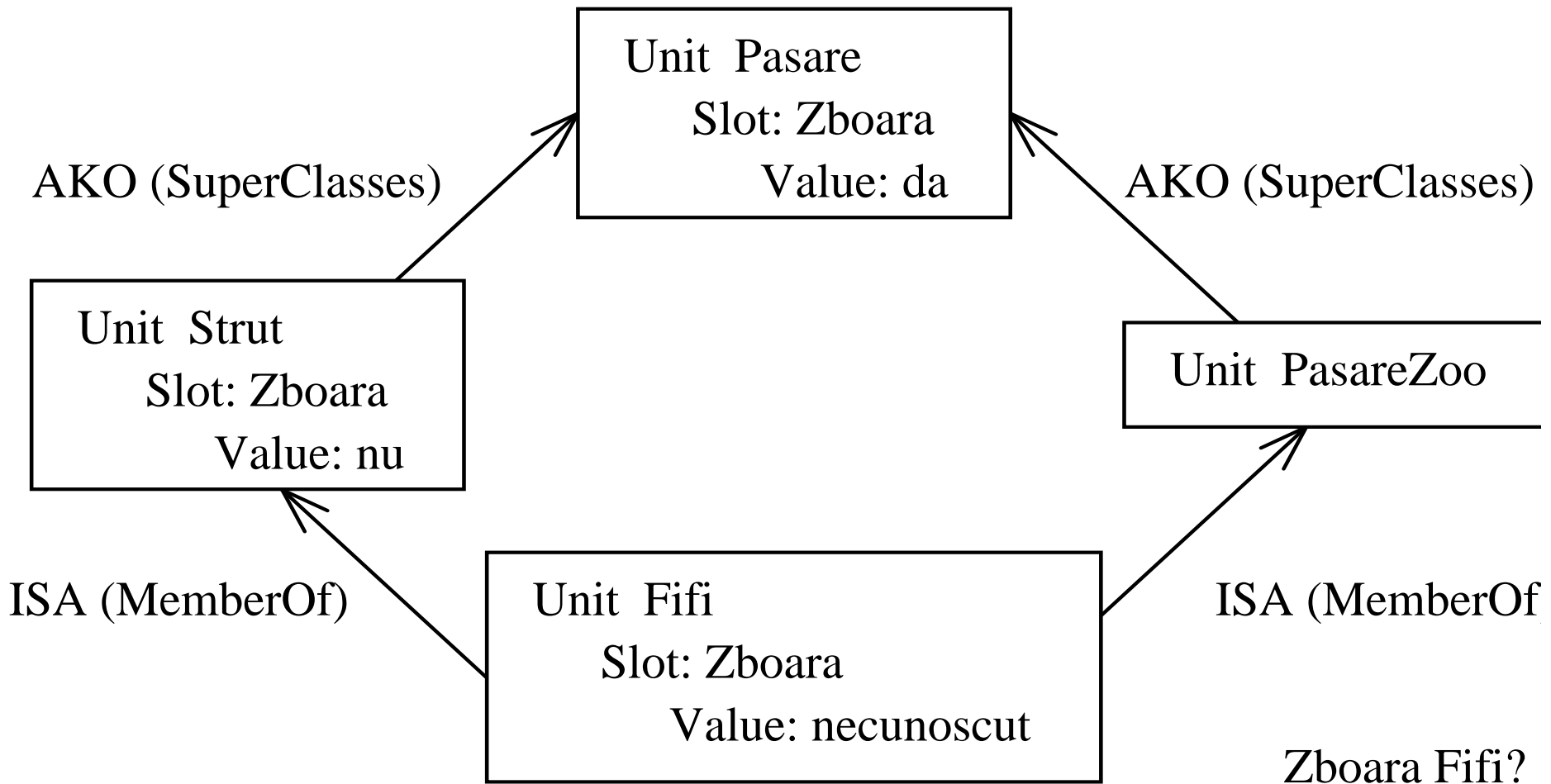
Comment: "Culoarea tuturor membrilor unitatii"
/*fateta comentariu */

Inferente specifice unitatilor

- Forma de inferenta specifica - **mostenirea atributelor**
- Forma **taxonomiei de unitati** este un **graf orientat aciclic**, in care exista o relatie ordine partiala impusa de relatiile **ISA** sau **MemberOf** si **AKO** sau **Subclass/Superclass (relatii ierarhice)**

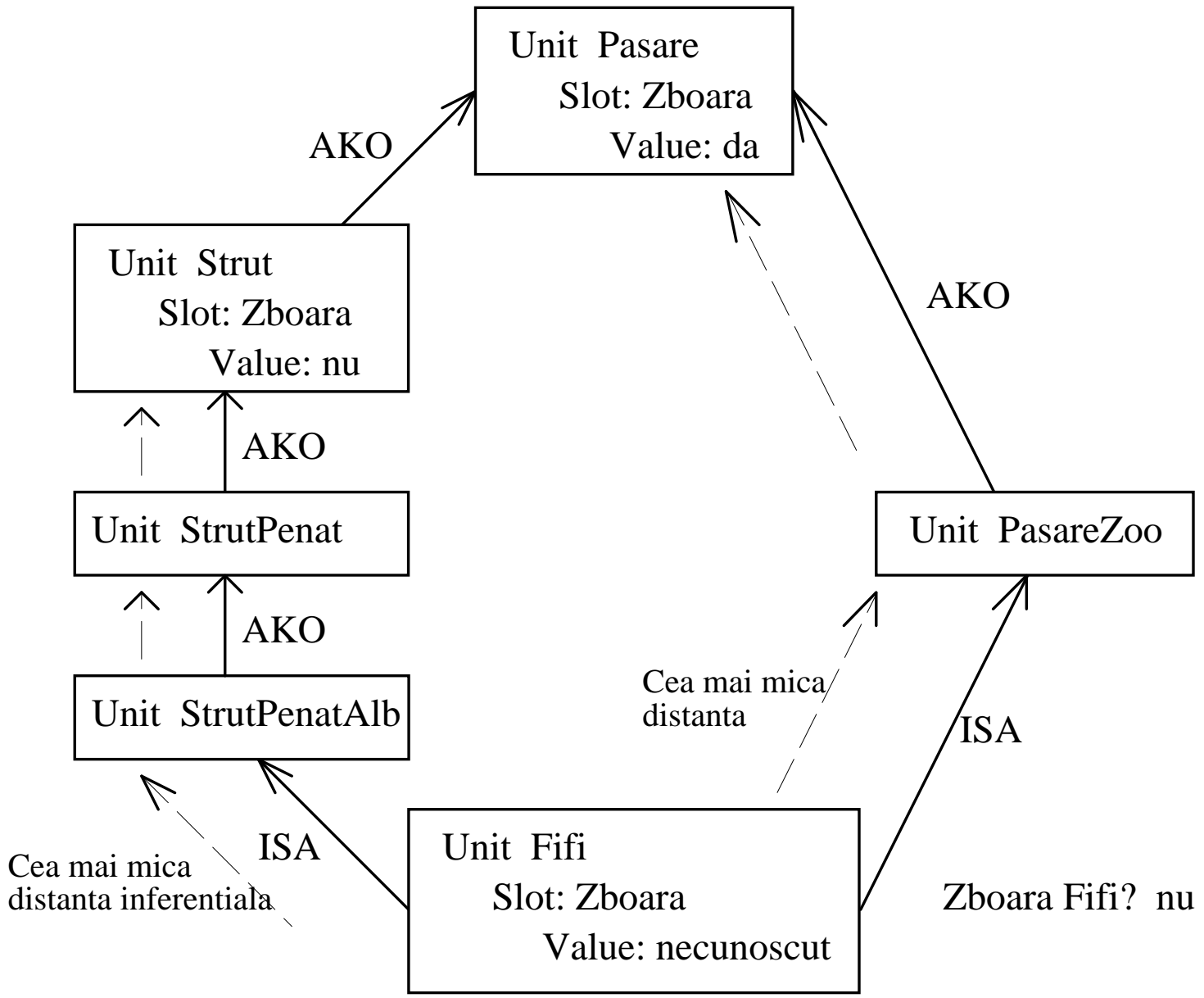
Taxonomie de unitati de tip graf orientat aciclic

Probleme

Mosteniri multiple de attribute

- **Distanta dintre unitati** - se foloseste lungimea caii intre unitatea curenta U pentru care se doreste aflarea valorii slotului S si unitatea U' unde s-a gasit aceasta valoare, considerind corecta valoarea slotului din unitatea cea mai apropiata de unitatea U

Probleme

Distanta si distanta inferentiala intre unitati

Mosteniri multiple de attribute

Distanta inferentiala

- **Clasa1** este mai aproape de **Clasa2** decat de **Clasa3** daca si numai daca **Clasa1** are o cale inferentiala care trece prin **Clasa2** spre **Clasa3**.
- **Clasa1** este mai aproape de **Clasa2** decat de **Clasa3** daca **Clasa2** este intre **Clasa1** si **Clasa3** de-a lungul unui lant de relatii ierarhice.

Algoritm: Mostenirea atributelor bazata pe distanta inferentiala

Algoritmul determina valoarea V a slotului S al unitatii U

1. Formeaza o lista L cu unitatea U si toate unitatile legate de U prin relatia `MemberOf`
2. Formeaza o lista de candidati $CAND = [ ]$
3. **cat timp** $L \neq [ ]$ **executa**
  - 3.1. Elimina prima unitate, X , din lista L
  - 3.2. **daca** slotul S al lui X are valoare **atunci** $CAND = CAND \cup \{X\}$
  - 3.3. **altfel** adauga in lista L toate unitatile legate de X prin relatia `SuperClass`
4. **pentru** fiecare unitate $C \in CAND$ **executa**
  - 4.1. Verifica daca exista un alt element $C' \in CAND$ cu o distanta inferentiala fata de U mai mica decat cea a lui C
  - 4.2. **daca** C' exista **atunci** elimina C din $CAND$

5. **daca** card (CAND) = 0
atunci intoarce INSUCCES /* nu s-a gasit valoare pentru S */
  6. **daca** card (CAND) = 1
atunci
    - 6.1. Fie C1 unicul element al listei CAND
    - 6.2. Depune valoarea slotului S al lui C1 ca valoare a slotului S al lui U
    - 6.3. **intoarce** SUCCES
  7. **daca** card (CAND) > 1 /* contradictie, S este monovaloare */
atunci intoarce CONTRADICTIE
- sfarsit.**

Reprezentari combinate

Baza de cunostinte formata din:

- cunostinte declarative: unitati
- cunostinte procedurale: reguli

daca Camion.Inaltime > 2

si Camion.Culoare = rosu

atunci

Camion.Pret = 1000

Inferente in sistem: specifice unitati si specifice reguli

3. Web semantic

- Semantic Web - Tim Berners-Lee
  - HTML – descrie detalii pt prezentare
  - Necesita o reprezentare separata a continutului
  - Semantica – cum reprezentam?
- Conventii asupra semnificatiei adnotarilor
- Utilizarea ontologiilor pt a specifica adnotarile
  - Vocabular de termeni
  - Noi termeni care se formeaza din cei exsistenti + relatii intre termeni
  - Semantica speificata formal

Ontologie

- In stiinta calculatoarelor o **ontologie** este o **reprezentare formala a unei multimi de concepte** dintr-un anumit domeniu impreuna cu **relatiile** dintre aceste concepte
- O ontologie contine:
  - o **descriere ierarhica** a celor mai importante concepte dintr-un domeniu
  - descrie **principalele proprietati** ale fiecarui concept pe baza unui mecanism de tip atribut-valoare
  - **indivizii** din domeniul de interes sunt asignati unuia sau mai multor concepte in scopul de a le da un tip corespunzator.

Ontologie

- Limbaje bazate pe logica cu predicate – CycL, F-logic, OCML, Ontolingua;
- Limbaje bazate pe web - DAML+OIL, OWL, RDF, RDF Schema, SHOE;
- Limbaje bazate pe logici de descriere: OWL

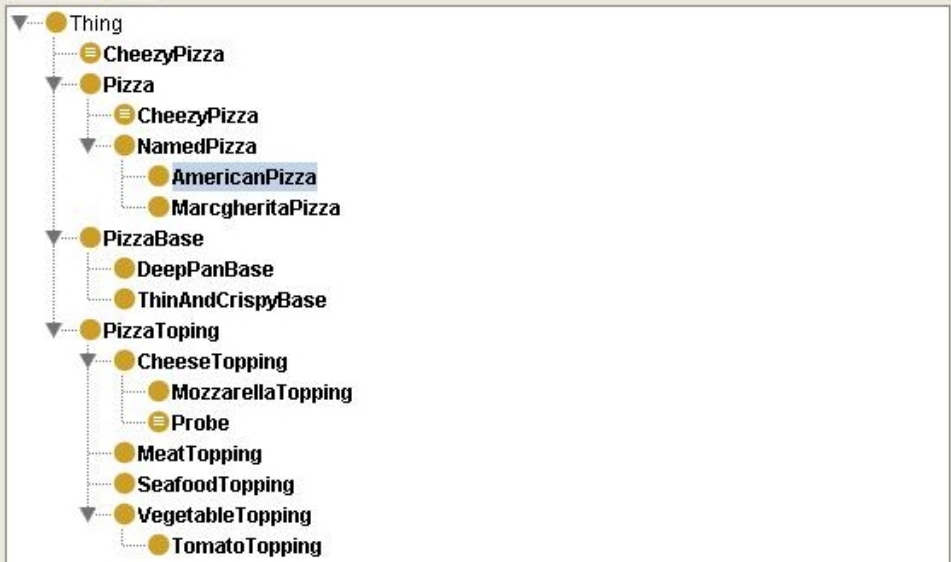
Exemplu de ontologie

File Edit Reasoner Tools Refactor Tabs View Window Help

Ontology1194348818796.owl <http://www.semanticweb.org/ontologies/2007/10/Ontology1194348818796.owl>

Active Ontology Entities Classes Object Properties Data Properties Individuals OWL Viz DL Query

Asserted Class Hierarchy: AmericanPizza

Class Annotations: AmericanPizza

Annotations +

Class Annotations Class Usage

Class Description: AmericanPizza

Equivalent classes +

Superclasses +

- NamedPizza
- hasTopping some MeatTopping
- hasTopping some MozzarellaTopping
- hasTopping some TomatoTopping

Inherited anonymous classes

- hasBase some PizzaBase

Instances +

Disjoint classes +

- MarcgheritaPizza

Asserted in: <http://www.semanticweb.org/ontologies/2007/10/Ontology1194348818796.owl>